

Türkiye için Veri Yönetimi Çerçevesi Öneri Raporu Yayınlandı

18 Nis 2024

Türkiye'nin ulusal düzeyde gerçekleştireceği veri odaklı dijital dönüşümü destekleyecek olan "Ulusal Veri Stratejisi"nin hazırlık çalışmaları kapsamında, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan "Türkiye için Veri Yönetimi Çerçevesi Öneri Raporu" yayımlandı.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın ("UNDP") hazırlanmış olduğu Türkiye için Veri Yönetimi Çerçevesi Öneri Raporu ("Rapor") UNDP resmi internet sitesinde 1 Mart 2024 tarihinde yayımlanmıştır.

Türkiye'de veri erişimi, kullanımı ve paylaşımını tanımlayacak bir yönetim çerçevesi oluşturulmasına ilişkin olarak UNDP ile iş birliği içerisinde Nisan 2023'te Ulusal Veri Stratejisi ("Proje") başlatılmıştır. Rapor, Proje kapsamında ilgililere yararlı bir rehberlik sağlayacak stratejik içgörüler ve baskınsal bir anlayış sunmak üzere tasarlanmıştır.

Rapor'da, Türkiye'nin kalkınmadaki öneminin artması belirtilerek bunun önemli nedenlerinden biri olarak pek çok farklı sektörde her gün daha fazla sayıda veri üretilmesi sayılmıştır.

Açık verinin potansiyelinin çok büyük olduğu belirtilmiş ancak, mevzuatın yeterli olmadığı eklenmiştir.

Strateji ve Bütçe Bakanlığı tarafından yayımlanan 2022 Yılı Yıllık Cumhurbaşkanlığı Programı'nda Veri Yönetimi Çalışma Grubu'nun kurulması ve girişimlerinin desteklenmesi sorumluluğu Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'ne ("DDO") verilmiştir.

Ayrıca, Orta Vadeli Program'da (2024-2026) belirlenen "Veri esaslı rekabet gücünün artırılmasına yönelik ulusal veri stratejisi hazırlanacaktır" tedbirine ve On İkinci Kalkınma Planı'nda (2024-2028) yer alan Ulusal Veri Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması ile kamu kurumlarında veri yönetiminin güçlendirilmesine yönelik 584 ve 967 no'lu politikalara ilişkin görev ve sorumluluk Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'ne verilmiştir.

UNDP ve DDO arasında çok sayıda görüşme yapılmış, bu görüşmeler sonucunda önerilen veri yönetimi çerçevesi beş ana eksende şekillenmiştir. Bu eksenler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Politikalar, mevzuat ve düzenlemeler;
- Kurumlar, mekanizmalar ve süreçler;
- İnsanlar;
- Teknoloji ve altyapı;
- Ortaklıklar

Her bir eksen kapsamında çeşitli öneriler ("Öneri") oluşturulmuştur. Bu başlıklara ilişkin önemli detaylar aşağıda paylaşılmıştır.

Eksen 1 "Politikalar, mevzuat ve düzenlemeler" olarak belirtilmiştir. Bu eksen altında dört Öneri bulunmaktadır. Aşağıda bu Öneriler belirtilmiştir.

- Mevzuata dayalı veri rejimi güçlendirilmelidir.

Bu süreçte, kişisel olmayan verilere yönelik olarak diğer ülkeler tarafından benimsenen çeşitli hukuki yaklaşımların özenle incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, veri yönetimine ilişkin çerçeve mevzuat ve veri paylaşım yönetimi için çerçeve bir taahhüt belgesi hazırlanabileceği belirtilmiştir.

2. Ulusal bir veri stratejisi geliştirilmelidir.

Bu strateji, açık ve uygulanabilir kılavuzlar ve standartlarla desteklenmelidir. Ayrıca, kamuya ilişkin pratik eylem planları hazırlanması yararlı olacaktır.

3. Sektöre özgü yönetmelik ve politikalar geliştirilmelidir.

Bu sektöre özgü mevzuatın yaratacağı etki, çok aktörlü bir mekanizma tarafından değerlendirilmelidir. Ayrıca, veri paylaşımında risk değerlendirme modeli oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

4. Veri koruma düzenlemeleri etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

Kapsamlı bir mevzuat değerlendirmesi yapılması tavsiye edilmiştir.

Eksen 2 "**Kurumlar, mekanizmalar ve süreçler**" ekinde belirlenmiştir. Bu eksen altında dört Öneri bulunmaktadır. Aşağıda ilgili Önerilere yer verilmiştir.

1. Veri ekosisteminde liderlik güçlendirilmelidir.

Bu konudaki en önemli adımlardan biri, Baş Veri Sorumlusu rolünün tanımlanması ve atanması olacaktır.

2. Kurumsal mekanizmalar güçlendirilmelidir.

Veri erişimi, paylaşım ve birlikte çalışabilirliği yönlendirmek için bir yapı ve karar alma süreci oluşturulması gerekmektedir.

Verilerin stratejik yönetimini denetlemekten sorumlu, özel olarak belirlenmiş bir organ niteliğinde merkezî bir veri yönetim ofisi kurulması tavsiye edilmiştir.

Ayrıca, bakanlıklar ve kurumlar bünyesindeki veri yönetimi birimlerinin yeniden tasarlanması önerilmiştir.

Her bakanlık ve devlet kurumundaki veri yönetimi biriminin başında, merkezî veri yönetimi ofisi ile yakın iş birliği içerisinde çalışan, atanmış Veri Baş Sorumluları bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Devlet kurumları "Kamu Veri Alanı"na dâhil ederek ve devlet bünyesinde ilgili birimler oluşturularak veri ile ilgili uzmanlık, araştırma ve iş birliği için merkezler kurulabilecektir.

Yüksek öncelikli kullanım durumları için "Data-labs" kurulması ve açık veri portalı da bir başka öneri olarak karışmazda çözümlenmektedir.

3. Etkin bir iletişim mekanizması geliştirilmelidir.

Böylece veri gündemine ilişkin ortak bir vizyon ve anlayış geliştirilmesi olacaktır.

4.

Bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulmalıdır.

Bu durum, ulusal veri stratejilerinin sürekli iyileştirilmesi ve uyarlanması sağlayacaktır.

Eksen 3 "**İnsanlar**" olarak belirtilmiştir. Bu eksen altında dört Öneri bulunmaktadır. Aşağıda bu Öneriler belirtilmiştir.

1. Kapasite geliştirme programları uygulanmalıdır.

Bireyleri veri erişimi ve kullanılması konusunda bilgilendirmek için ek kılavuzlar ve referans belgeler hazırlanmalıdır.

2. İnsan kaynakları politikaları gözden geçirilmelidir.

Bu durum, veri standartları, veri yönetimi ve veri analitiği gibi alanlarda veri ile ilgili beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesini beraberinde getirmektedir.

3.

Veri kültürü güçlendirilmelidir.

Bu durum, veriye dayalı karar vermenin teşvik edildiği ve değer gördüğü bir ortam yaratmayı içermektedir.

4.

Veri okuryazarlığı geliştirilmelidir.

Bu kavram, bireylerin verileri etkili bir şekilde anlama, analiz etme ve yorumlamalarıyla yanıtı, veri gizliliği ve güvenliğine saygı göstererek teslim etme becerilerini de içermektedir.

Eksen 4 "**Teknoloji ve altyapı**"dır. Bu eksen altında yedi Öneri bulunmaktadır. Aşağıda Öneriler sıralanmıştır.

1. Açık kaynaklı yazılım ve ekosistem çözümleri kullanılmasıdır.

Türkiye'nin veri ekosistemini oluşturmak için iyi kurulumu, iyi desteklenen Dijital Kamu Malları ve diğer açık kaynaklı çözümlerden yararlanılabileceği belirtilmiştir.

2. API'ler etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

Bu durum, farklı sistemler ve platformlar arasında sorunsuz entegrasyon ve veri alışverişini mümkün kılmaktadır.

3. Açık kaynak veri deşim katmanları kullanılmasıdır.

Türkiye'nin ayrıca, veri yedekleme, acil durum kurtarma, veri saklama süreleri ile mevcut ve gelecekte gerekli olacak veri standartlarına dikkate alarak güvenli veri depolama stratejileri geliştirmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. Bulut altyapısının geliştirilmesidir.

Bulut altyapısının geliştirilmek için oluşturulan strateji, kamu kurumlarının ihtiyaçları karşılamak üzere hayata geçirilmelidir.

5. Analitik ve veri yönetimi araçları daha fazla kullanılmasıdır.

Bu araçlar arasında veri entegrasyon platformları, veri kalitesi yönetim sistemleri, veri görselleştirme araçları ve self-servis uygulamaları yer alabileceği belirtilmiştir.

6.

Veri standardizasyonu daha da iyileştirilmelidir.

Bu Öneri; veri entegrasyonu, deşimi ve analizini kolaylaştırmak için veri formatları, temalar ve senaryoların standartlaştırılması içermektedir.

Ölçüm birimlerinin net bir şekilde tanımlanması ve veri mimarisi içerisinde deşimlerin ve niteliklerinin net bir şekilde tanımlanması, tutarlılık ve doğru veri temsilinin sağlanmasıyla yardımcı olabilecektir.

7.

Üst veri yönetimi güçlendirilmeli ve veri katalogları geliştirilmelidir.

DDO ve TÜİK'in, veri ekosistemi için bir metaveri yönetim modeli konusunda rehberlik sağlayabileceği belirtilmiştir.

Belirlenen son eksen "**Ortaklıklar**"dır. Bu eksen kapsamında üç Öneri belirlenmiştir. Bu Öneriler aşağıdaki gibidir.

1. Veri paylaşım düzenlemeleri iyileştirilmelidir.

Türkiye'nin, ulusal ve uluslararası düzeyde veri odaklı inovasyonu, sorun çözmeyi ve işbirliğini teşvik eden güçlü ortaklıklar kurabileceği belirtilmiştir.

2. Paydaşlar arasında işbirliği geliştirilmelidir.

Kamu kurumlarının, verilere erişmek ve analiz, sorun çözme ve inovasyonu hızlandırmak için STK'lar, akademi ve özel kuruluşlarla ortaklık kurabileceği üzerinde durulmuştur.

3. Diğer veri ekosistemleriyle daha fazla entegrasyon sağlanmalıdır.

Sınır ötesi veri akışını kolaylaştırmak ve küresel veri yönetimi normlarıyla uyumluluğu sağlamak için Türkiye, veri yönetimi kapsamındaki uluslararası standartlarla ortak ülkeler ve uluslararası kurumlar tarafından kullanılan kapsamla uyumlandırılmalıdır.

Rapor'da tüm Öneriler detaylı olarak irdelenmiştir. Bunun yanında; Almanya, Yeni Zelanda, Singapur, Kore, İsveç, Birleşik Krallık, ABD başta olmak üzere, bunlarla sınırlı olmamak üzere başka ülkelere ve uluslararası mecrada karşılaşılan örnekler ile hazırlanan kılavuzlar incelenmiştir.

Rapor'un tam metnine [bu bağlantıdan](#) erişebilirsiniz. (İngilizce)

Related Attorneys

- [BURCU TUZCU ERSİN, LL.M.](#)
- [CEYLAN NECPOĞU, PH.D, LL.M.](#)

